

## POSTANOWIENIE

29 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 29 października 2025 r. w Warszawie  
zażalenia T. B.

na wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu

z 3 czerwca 2025 r., II Ca 527/24,

w sprawie z powództwa T. B.

przeciwko M. G.

o zapłatę,

**oddala zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach  
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym  
postępowanie w sprawie.**

## UZASADNIENIE

Wyrokiem z 3 czerwca 2025 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu uchylił wyrok Sądu Rejonowego Poznań - Stare Miasto w Poznaniu z 20 grudnia 2023 r. w zakresie punktu I. i II., znosząc postępowanie przed sądem pierwszej instancji w zakresie rozprawy w dniu 20 grudnia 2023 r. i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu Poznań - Stare Miasto w Poznaniu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

W ocenie Sądu Okręgowego postępowanie przed Sądem Rejonowym było dotknięte nieważnością postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.) co skutkowało

koniecznością uchylenia zaskarżonego orzeczenia na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy ustalił, że w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji przewodniczący zarządził doręczenie pozwanemu M. G. odpisu pozwu z pouczeniami w trybie art. 139<sup>1</sup> § 1 k.p.c. jedynie na adres wskazany w pozwie w P.. Powód T. B. w toku procesu wskazał natomiast także inny adres pozwanego w W.. Przewodniczący zarządził dokonanie doręczenia na adres z pozwu, które zakończyło się awizowaniem przesyłki, nie zarządził natomiast przeprowadzenia procesu doręczenia w trybie art. 139<sup>1</sup> § 1 k.p.c. na adres w W.. Zamiast tego w sprawie ustanowiony został dla pozwanego kurator do reprezentowania go w sprawie.

Sąd drugiej instancji wskazał, że powoda i pozwanego łączył stosunek koleżeństwa, pracowali razem w jednym podmiocie. Z akt nie wynika natomiast, aby powód weryfikował adres zamieszkania pozwanego w miejscu pracy. Ponadto w pozwie podano, że podjęto próbę polubownego rozwiązania sporu, jednak nie zawarto informacji na czym próba ta polegała.

Zdaniem Sądu Okręgowego jeżeli powód wskazał inny adres pozwanego podany przez samego pozwanego, a przesyłka na ten adres była awizowana i nie zwrócona z adnotacją, że adres jest błędny bądź że adresat nie mieszka pod tym adresem, a nadto powód nie przedstawił żadnych innych faktów, z których wynika, że mimo poszukiwania adresu pozwanego nie był w stanie go ustalić, to oznacza, że sąd nie wyczerpał możliwości doręczenia odpisu pozwu pozwanemu na ustalony adres, a powód nie uprawdopodobnił, że miejsce pobytu pozwanego nie jest znane. Brak doręczenia przez komornika pozwanemu odpisu pozwu na adres wskazany w pozwie nie stanowi dostatecznego uprawdopodobnienia, że miejsce pobytu pozwanego nie jest znane, tym bardziej, że powód nie zlecił komornikowi poszukiwania adresu pozwanego na podstawie art. 3b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji. Dodatkowo ustanawiając kuratora przewodniczący zarządził wywieszenie ogłoszenia o tym na tablicy ogłoszeń w budynku Urzędu Miasta P., chociaż dysponował pismem powoda z wydrukiem przelewu od pozwanego, w którym pozwany wskazał swój adres w W.

Kurator pozwanego wskazał w odpowiedzi na pozew, że podjął próbę (nieudaną) ustalenia miejsca zamieszkania pozwanego, ale nie wyjaśnił, jakie konkretnie czynności podjął i na jaki z dostępnych adresów pozwanego wysłał do niego korespondencję. Ani kurator, ani wcześniej powód nie podjęli także próby kontaktu telefonicznego z pozwanym na przedstawiony przez powoda nr telefonu komórkowego. Z akt wynika natomiast, że przy użyciu tego numeru powód prowadził obszerną korespondencję sms-ową z pozwanym. Kurator wprowadził zaprzeczył, aby wskazany numer telefonu należał do pozwanego, ale nie wyjaśnił, czy podjął próbę kontaktu telefonicznego z pozwanym przy jego użyciu.

W konsekwencji Sąd Okręgowy przyjął, że wobec naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 139<sup>1</sup> § 1 k.p.c. przez jego niezastosowanie i brak zarządzenia doręczenia odpisu pozwu za pośrednictwem komornika na warszawski adres pozwanego oraz naruszenia art. 143 i 144 § 1 i 2 k.p.c. przez ustanowienie kuratora mimo braku uprawdopodobnienia, że miejsce zamieszkania pozwanego nie jest znane a ponadto pominięcie wywieszenia ogłoszenia w urzędzie właściwym dla adresu pozwanego w Warszawie, pozwany został pozbawiony możliwości obrony swoich praw, a zatem wystąpiła w sprawie nieważność postępowania - art. 379 pkt 5 k.p.c.

Od powyższego orzeczenia Sądu Okręgowego zażalenie wniósł powód zarzucając naruszenie: 1) art. 386 § 2 w zw. art. 379 pkt 5 k.p.c.; 2) art. 143 i art. 144 § 1 k.p.c.; 3) art. 139<sup>1</sup> § 1 k.p.c.; 4) art. 139<sup>1</sup> § 1 w zw. z art. 133 § 2<sup>1</sup> k.p.c.

#### **Sąd Najwyższy zważył, co następuje:**

Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji służy przeprowadzeniu kontroli wystąpienia ustawowych przesłanek uprawniających sąd odwoławczy do uchylenia zaskarżonego wyroku zamiast merytorycznego zakończenia sprawy. Przedmiotem oceny Sądu Najwyższego jest ewentualny błąd sądu drugiej instancji przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej, powołanej przez ten sąd, podstawie orzeczenia kasatoryjnego (zob. np. postanowienia SN: z 22 listopada 2013 r., II CZ 79/13; z 11 maja 2022 r., III CZ 161/22, i z 16 maja 2023 r., III CZ 124/23).

W postępowaniu wywołanym wniesieniem zażalenia na podstawie art. 394<sup>1</sup> § 1<sup>1</sup> k.p.c. Sąd Najwyższy bada tylko, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy okoliczności są tymi, które w świetle art. 386 § 2 lub 4 k.p.c. usprawiedliwiają wydanie orzeczenia kasatoryjnego, zamiast reformatoryjnego. Oznacza to, że rozpatrując zażalenie, Sąd Najwyższy weryfikuje jedynie, czy doszło do nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, bądź też czy miała miejsce nieważność postępowania. Zażalenie takie nie jest natomiast środkiem prawnym służącym badaniu materialnoprawnej podstawy zaskarżonego orzeczenia, a poza zakresem kontroli Sądu Najwyższego pozostaje prawidłowość stanowiska prawnego sądu odwoławczego, co do meritum (zob. np. postanowienia SN: z 26 września 2014 r., IV CZ 49/14; z 2 października 2014 r., IV CZ 54/14; z 31 stycznia 2018 r., I CZ 8/18; z 12 lipca 2018 r., III CZ 13/18, i z 22 października 2020 r., IV CZ 63/20).

W przedstawionych okolicznościach faktycznych Sąd Okręgowy prawidłowo zakwalifikował zaistniałą sytuację, jako prowadzącą do nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji z powodu pozbawienia pozwanego możliwości działania na skutek naruszenia przepisów prawa procesowego dotyczących przesłanek ustanowienia kuratora dla nieznanej z miejsca pobytu strony. Sąd drugiej instancji szczegółowo uzasadnił przy tym swoje stanowisko wskazując na zaniechania Sądu Rejonowego i powoda w podjęciu określonych czynności, które były możliwe do zrealizowania, a mimo tego nie zostały wykonane.

Ze względu na znaczenie prawidłowości ustanowienia kuratora procesowego dla ważności postępowania, ustanowienie kuratora może nastąpić, gdy zostały wyczerpane powszechnie dostępne technicznie środki, na podstawie których podjęte czynności poszukiwawcze nie przyniosły pozytywnych rezultatów. Chodzi więc o takie czynności poszukiwawcze, na które wskazują znane stronie wnioskującej o ustanowienie kuratora oraz sądowi okoliczności dotyczące osoby, dla której ma zostać ustanowiony kurator (zob. np. wyrok SN z 18 czerwca 2024 r., II CSKP 414/23, i postanowienie SN z 10 lipca 2020 r., III CZ 16/20).

Ustanowienie kuratora z naruszeniem art. 144 k.p.c. stanowi szczególny przypadek pozbawienia strony możliwości działania i tym samym możliwości obrony swoich praw, co powoduje nieważność postępowania (zob. wyroki SN: z 10 kwietnia 1978 r., III CRN 40/78, OSNCP 1978, Nr 12, poz. 236; z 27 lipca 2021 r., I NSNc 131/20, OSNKN 2021, Nr 4, poz. 31, i postanowienia SN: z 8 kwietnia 1998 r., III CKU 12/98, z 26 lutego 2002 r., I CKN 504/00).

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy oddalił zażalenie powoda jako pozbawione uzasadnionych podstaw i pozostawił rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego sądowi, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie (art. 398<sup>14</sup> w zw. z art. 394<sup>1</sup> § 3 i art. 108 § 1 zd. 1 w zw. z art. 391 § 1, art. 398<sup>21</sup> i art. 394<sup>1</sup> § 3 k.p.c.).

Maciej Kowalski

(a.z.)